

Nikolo Makiavelli

HÖKMDAR

Tərcüməçi:
Samir Bulut

qanun nəşriyyatı

Niccolo Machiavelli

THE PRINCE

“Hökmdar” – İntibah dövrünün florensiyalı dövlət xadimi Nikolo Makiavellinin ən mühüm və ən mübahisəli əsəridir. Bu əsər işıq üzü gördükdən sonra siyasətdə ikiüzlülüyü, həyasızlığı, özbaşınalığı bildirən “makiavellizm” termini meydana çıxdı. Uzun illər bu kitab “zəhər və xəncər” siyasətinin əsası kimi şöhrət qazandı. Lakin müəllifin müasir dövrdə öz tətbiqini tapan bir çox fikirləri təbii hal kimi qəbul olundu.

Nikolo Makiavelli dövlət idarəçiliyinin metodikasını yaratdı. Hakimiyyəti qəsb etmək və əldə saxlamaq prinsiplərini irəli sürdü. Geosiyasi bilikləri sistemləşdirdi, dövlətlər və hökmdarlar haqqında ətraflı məlumat verdi, “Hökmdar” əsərində hakimiyyəti qazanmanın və dövləti idarə etmənin yollarını göstərdi.

Məşhur italyan diplomatı və Renessans dövrünün yazarı Nikolo Makiavelli şahidi və iştirakçısı olduğu tarixi hadisələrin dərin tədqiqatçısına çevrildi. Bir çoxları Makiavellini politologiyanın banisi hesab edirlər. Onun yaratdığı “Hökmdar” əsəri bütün dövrlərin və bütün xalqların siyasətçiləri üçün əsl dərs vəsaitidir. “Makiavellizm”in tərəfdarları beş yüz ildir ki, “Hökmdar”ın reseptlərindən istifadə edir, əleyhdarları isə ona qarşı çarə axtarmaq üçün baş sındırırlar.

*Nikolo Makiavellidən –
şöhrətli Lorenzo de Mediciyə*

MÜNDƏRİCAT

I FƏSİL. Hökmdarlıqlar neçə növ olur və onlar hansı yolla əldə edilir	12
II FƏSİL. Varislik yolu ilə əldə edilən hökmdarlıqlar haqqında	13
III FƏSİL. Qarışıq hökmdarlıqlar haqqında.....	15
IV FƏSİL. İskəndər tərəfindən işğal edilmiş Dara şahlığı İskəndərin ölümündən sonra onun xələflərinə qarşı nə üçün üsyan etmədi	28
V FƏSİL. Fəth edilmədən əvvəl öz qanunları ilə yaşayan şəhərləri və ya hökmdarlıqları necə idarə etmək lazımdır	333
VI FƏSİL. Hökmdarın öz ordusu və məharəti ilə qazandığı yeni dövlətlər haqqında	36
VII FƏSİL. Başqalarının silahıyla və ya taleyin qisməti ilə qazanılan yeni hökmdarlıqlar haqqında	42

VIII FƏSİL. Alçaq əməllərlə hökmdar olanlar haqqında	53
IX FƏSİL. Mülki təkhakimiyyətlilik haqqında	60
X FƏSİL. Hökmdarlıqların güclərini necə ölçmək lazımdır	66
XI FƏSİL. Dini hökmdarlıqlar haqqında	69
XII FƏSİL. Qoşun növləri və muzdlu əsgərlər haqqında	74
XIII FƏSİL. Müttəfiq, qarışıq və yerli qoşunlar haqqında	82
XIV FƏSİL. Hökmdar hərbi məsələlərə dair hansı işləri görməlidir	88
XV FƏSİL. İnsanları və xüsusilə də hökmdarları hansı işlərdən dolayı tərifləyirlər yaxud pisləyirlər	92
XVI FƏSİL. Səxavət və qənaətkarlıq haqqında	95
XVII FƏSİL. Zalımlıq və mərhəmət haqqında; hansı daha yaxşıdır: sevgi qazanmaq yoxsa qorxu aşılmaq?	99
XVIII FƏSİL. Hökmdarlar verdikləri sözü necə tutmalıdırlar	105
XIX FƏSİL. Nifrət və həqarətdən necə qaçmaq lazımdır	110
XX FƏSİL. Qalalar və hökmdarların daim yerinə yetirdikləri bir çox işlərin faydalı olub-olmadıqları haqqında	125

XXI FƏSİL. Hökmdar ehtiram qazanmaq üçün necə hərəkət etməlidir	132
XXII FƏSİL. Hökmdarların müşavirləri haqqında.....	138
XXIII FƏSİL. Yaltaqlardan necə qaçmalı	141
XXIV FƏSİL. İtaliya hökmdarları öz dövlətlərindən nə üçün məhrum oldular	144
XXV FƏSİL. İnsanlara aid işlərdə taleyin hökmü nə dərəcədədir və buna qarşı necə dayanmaq olar	147
XXVI FƏSİL. İtaliyanı almağa və barbarların əlindən azad etməyə çağırış	153

Bir hökmdarın rəğbətini qazanmaq istəyənlər, adətən, malik olduqları ən dəyərli, ya da onu daha çox məmnun edəcəyinə ümidvar olduqları şeyləri, yəni: atları, silahları, qumaşları, qiymətli daşları və hökmdarın əzəmətinə yaraşan başqa zinət əşyalarını ona ərməğan etmişlər. Mən də Ali Həzrətlərinizə öz sədaqətimi göstərmək arzusuna düşdüyüm üçün zamanəmizdə beş verənlər üzərindəki uzun təcrübə ilə və keçmişdə qalmış məsələləri dayanmadan öyrənmək yolu ilə böyük adamların əməlləri haqqında qazandığım biliklərdən başqa sahib olduğum şeylər arasında daha dəyərlisini tapmadım. Bu biliklər üzərində uzun zaman səylə çalışaraq öz düşüncələrimi kiçik bir kitab halına salıb Əlahəzrətlərinizə ərməğan göndərirəm. Bu əsəri hüzurunuza təqdim ediləcək dəyərdə saymasam da, o qədər təşviş və təhlükə bahasına görüb öyrəndiklərimin hamısını qısa bir zaman içində anlaya bilmək rahatlığını sizə bağışlamaqdan daha böyük bir hədiyyə